

Date: 1st November-2025

**O‘ZBEK VA INGLIZ TILIDAGI ZAMONLAR KATEGORIYALARINING
QIYOSIY TAHLILI**

Davronov Murodjon Abrorovich

O‘zbekiston Milliy Universiteti Jizzax

Filiali 1-kurs Filologiya va tillarni

o‘qitish yo‘nalishi 301-25 guruh talabasi

Ma‘ripov Jalolxon Kamoliddin o‘g‘li

O‘zbekiston Milliy Universiteti Jizzax

Filiali Xorijiy tillar kafedrasasi assistenti

Anotatsiya: Ingliz tilidagi mavjud zamonlarning o'zbek tilidagi qiyosiy shakllari o'rganish va tahlil qilish. Mazkur tillaridagi zamonlarning shakllanish tarixi, kelib chiqishi va turli xil yo'llar bilan hosil bo'lish jarayonlari. Ularning hosil bo'lishidagi tarixiy jarayonlar, omillar Va bugungi kundagi shakllarining farqlari haqida umumiy tahlil.

Kalit so‘zlar : Zamonlar, grammatika, sintetik, anamatik, agglyunativ yo'llar, fe'llar.

Hech kimga sir emaski, har bir mustaqil davlat o‘z tiliga ega. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi bunday maqomni mustaqilligidan avval mustahkamlab qo‘ydi (1989-yil 21-oktabr O‘zbekiston Respublikasi Davlat tili to‘g‘risidagi. O‘z. Res. Oliy Soveti 1989. № 26-28 453-modda (24 modddadan iborat)).Jahon miqyosida esa tillar turli me‘zonlar bilan o‘lchanadi va maqomi belgilanadi.

Ko‘pchilik ingliz tili o‘rganuvchilarining fikricha, ingliz tili zamonlarining ko‘pligi va murakkabligi jihatidan boshqa tillardan ajralib turadi. Bu maqola esa o‘zbek tili va ingliz tilidagi zamonlarning solishtirma tahlilini o‘rganadi va tahlil qiladi

O‘zbek tilidagi zamonlar, asosan, 3 turga bo‘linadi: **hozirgi, o‘tgan va kelasi**. Biroq ingliz tilida rasman 12ta zamon mavjud. Ulardan, asosan, 3ta grammatik va har biri uchun 4 turdan ; **oddiy(simple), davomli(continuous), tugallangan (perfect) va tugal davomli (perfect continuous)**.

1-jadval

O‘zbek tilidagi zamonlar	Ingliz tilidagi zamonlar
Hozirgi zamon <i>Men yozyapman</i> <i>Men o‘qiyman</i>	Present continuous (hozirgi davomli) <i>I’m writing</i> <i>I study (present simple- hozirgi zamon)</i>
O‘tgan zamon <i>Men yozdim</i> <i>Men yozgan edim</i>	Past simple (o‘tgan zamon) <i>I wrote</i> <i>I had written (past perfect-o‘tgan tugallangan zamon)</i>
Kelasi zamon <i>Men yozaman</i> <i>Men ertaga 8.00da yozayotgan bo‘laman</i>	Future simple (kelasi zamon) <i>I will write</i> <i>I will be writing at 8.00 tomorrow(future continuous-kelasi davomli zamon)</i>

Date: 1st November-2025

2-jadval

TIL	ZAMONLAR	ZAMONLAR NOMI
O'zbek tili	3ta	Hozirgi o'tmish kelasi
Ingliz tili	12 ta	Present past future (simple, continuous, per)

Grammatik jihatdan o'zbek tilida 3ta rasmiy zamon mavjud:

Ingliz tilida esa 12ta grammatik zamon davomiylik va tugal farqlarini grammatik tarzda ifodalaydi

O'zbek tilida bu farqlar sintaktik va leksik yo'llar bilan ifodalanadi (masalan; - yozgan edim, -yozayotgan bo'laman

Bundan tashqari, ingliz tilidagi zamonlar faqat vaqtni emas, balki holatni ham bildiradi. O'zbek tilida esa, asosan, vaqt ni bildiradi, holat yoki davomiylik boshqa vositalar -so'z birikmalari, yordamchi so'zlar fe'l shakllari orqali ifodalanadi.

Natija, o'zbek tili qo'shimchalar orqali zamonlarni ifodalasa, ingliz tilida yordamchi fe'llar va fe'llarning o'zak o'zgarish kombinatsiyalari orqali zamonlar shakllangan. Bundan kelib chiqadiki, ingliz tilidagi barcha zamon kategoriyalarining barcha shakllari o'zbek tilida mavjud. Ammo rasman nomlanmagan.

Boshqa tomondan ingliz tili sintetik emas, balki analitik tillar turkumiga mansub. Turkiy tillar esa o'z navbatida, agglutinativ bo'lib, bunda tillar grammatik ma'nolarni qo'shimchalar yordamida qabul qiladi. Bu turlar esa "Sintetik tillar" deya nomlanadi. Asrlar mobaynida romans tillari (italyan, ispan, hind-yevropa, (ingliz)) lotin tillaridan asta-asta uzoqlashib, yordamchi va analitik konstruksiyalar orqali zamonni ifodalashga o'tib ketishgan.

Ingliz va o'zbek tillaridagi zamonlar strukturasi jihatidan tubdan farq qiladi. Ingliz tili analitik til sifatida zamon va harakat holatini birgalikda ifodalaydi. O'zbek tili esa sintetik til bo'lib, zamon ko'rsatkichlarini qo'shimchalar orqali ifodalaydi. O'zbek tilida barcha ingliz tili zamonlarining shakli mavjud, shu boisdan, ingliz tilini o'rganishda zamonlarning grammatikasini to'g'ri tahlil qilgan holda o'rganish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'zbek tili amaliy grammatikasi" --Yuldashev .M 2018
2. "Tense Interpretation of verb tenses" - - Sayilova .M 2025
3. "The Turkic languages " --Lars Jahonson, Eva Csato 1998
4. "Romance languages " ---Martin Harris, Nigel Vincent 1988
5. "Analyticity and Syntheticity : Diachronic perspective with Special Reference to Roman languages " --- Armin Schwegler 2013
6. Ma'ripov J. K. A BRIEF INFORMATION ABOUT TENSES //O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA. – C. 464.
7. Tolibovna A. K. et al. Features Of Anthropocentric Study Of Sacred Texts //Open Access Repository. – 2022. – T. 8. – №. 1. – C. 5-10.

Date: 1st November-2025

8. Tolibovna A. K. et al. Functions of Allusion and Allusion as a Marker of Intertextuality and Precedence //European Multidisciplinary Journal of Modern Science. – 2022. – Т. 6. – С. 485-487.
9. Ma'ripov J. KORPUS HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHA //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 175-178.
10. Ma'ripov J. Antroposentrizm–tilshunoslikning zamonaviy yonalishi sifatida //Инновационные исследования в современном мире: теория и практика. – 2022. – Т. 1. – №. 28. – С. 62-68.
11. Solnyshkina M. I. et al. IMPORTANCE OF SETTING GOALS. SMART GOALS //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 318-320.
12. LEARNER I. Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, The faculty of psychology, The teacher at the department of Foreign languages.
13. Маърипов Д. Psychological value of the novels by agatha christie //Информатика и инженерные технологии. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 630-632.
14. Maripov J. MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH FOR B2 LEVEL STUDENTS: ENHANCING LANGUAGE PROFICIENCY AND COMMUNICATION SKILLS //International Journal of scientific and Applied Research. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 266-271.
15. MATNLARNI D. T. A. L. V. A. D., JIHATLARI T. Q. O. Z. X. O. S. Ma'ripov Jalolkhan Kamoliddin ugli, Alimkulova Khulkar Tolibovna.« //ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI BEKE. – №. 22.

